

MART OGEN, PODZEMLJE IN DRUGE PESMI

Svojo drugo pesniško zbirko je naslovlil Mart Ogen z besedami **PODZEMLJE IN DRUGE PESMI**, v njej zbrana pesniška besedila je razvrstil v tri razdelke, od teh je prvi sestavljen samo iz dveh pesmi. S tem je avtor že na zunaj poudaril njuno pomembnost, saj se iz primerjanja s pesmimi, ki sledijo, pokaže, da predstavljata idejno osnovo celotne zbirke.

Prva pesem, *Človek sam*, izraža spoznanje, da je vse početje posameznika brez smisla vse dotlej, dokler si ne zastavi svojega cilja, ga preuči tudi z vsemi komponentami, ki vplivajo nanj. Takšnemu miselnemu naporu se posameznik, ki je navajen le na vegetiranje, sprva upira, dokler se popolnoma ne zave, kako odločilna bo za njegovo prihodnost rešitev te dileme. V takšnem položaju se tudi zave, da so vsi miselni prelomi individualne narave, zato je iskanje pomoči pri soljudeh neuspešno. V drugi pesmi z naslovom *Študija št. 1* ga doživetje narave, pravzaprav morja vseh nadrobnosti, privede do razglabljanja o spreminjanju narave in o tem, da je narava, v primerjavi s končnostjo človekovega življenja, večna. Soroden motiv morja je upesnil že Oton Župančič, pa tudi idejne razsežnosti, o katerih govorita obe pesmi, so že znane v slovenski poeziji.

Središče zbirke je drugi razdelek z naslovom *Podzemlje*, ki ga sestavlja istimenski cikel pesmi. Motivno spominja na Dantejev pekel, čeprav Ognovo podzemlje ni razdeljeno na kroge, temveč na »pokrajino ob vhodu, prvo podpovršje, medprostor«. Razločki so seveda tudi oblikovni in idejni, saj je podzemlje alegorični prostor stiske posameznika, razklanosti med njim in objektivnim svetom ter lastne razdvojenosti na dva pola, kar povzroča človekovo osamljenost in celo odtujenost. Izkaže se, da je prepričanje, da je on sam merilo in središče vsega, iluzija,

s katero si poskuša vrniti samozaupanje po neuspešnih poskusih premagovanja svoje stiske. Zmotne odločitve in polomi ne povzročajo v njem več obupa, ampak dolgočasje, ki se stopnjuje v ironijo in cinizem; ta je posebno viden v njegovem pojmovanju erotike, najbrž zaradi tega, ker je ta del njegove osebnosti izredno, skoraj bolešno občutljiv in netrden, da pada v vedno nove depresije.

V ospredje stopi njegovo pojmovanje civilizacije in odnosov, ki se v njej porajajo. Primerja jo s preteklimi dobami, v katerih ni imel človek drugega cilja kakor zadovoljevati svoje najosnovnejše biološke potrebe, pri tem pa ugotavlja, da civilizacija tega ni spremenila, še več: celoten zgodovinski razvoj ne vodi k napredku, marveč k vedno bolj izpopolnjenim oblikam uničevanja. Pesnikov odnos je do socialno-zgodovinskih dogodkov, ki so jih vodile različne ideologije, odklonilen, ker da se večinoma izrodijo v še večje nasilje. Govoriti začne v imenu večje skupine ljudi — svoje generacije, zavračajoč vrednote, ki jih propagira predhodna generacija, češ da so slepilo in sredstvo manipulacije.

Zadnji, tretji razdelek *Pripisi* vsebuje pesmi, ki pomenijo variacije na že izrečene misli v pesmih iz prvih dveh razdelkov. Zbirka se končuje s hvalnico vsemu, kar ni vključeno tako kakor človek v obveznosti in zahteve. Spodbude za takšno liriko je treba najbrž iskati v pesnikovih doživetjih in vplivu tako imenovane beatniške poezije. Vse pesmi so zgrajene na realistični popisnosti, ki se skoraj ne dvigne v območje bolj zapletene metaforike; ostaja predvsem pri naštevanju in ponavljanju besed in besednih skupin, včasih se pojavijo še vsakdanje fraze in drobci žargona. Kompozicijsko zanimiva je pesem *Veliko odkritje* iz cikla *Podzemlje*, ki temelji na montaži pesnikovega opisa, verzov ljudske pesmi, parodije pravljičnega ljubezenskega srečanja, drobnega opisa samomora iz Go-

dardovega filma *Nori Pierrot* in pesnikovega dialoga o ljubezni.

Poezijo Marta Ogena, objavljeno v tej zbirki, je mogoče uvrstiti v tisti del sodobne slovenske lirike — razdelitev je shematična —, ki sloni na že mnogokrat upesnenih idejnih osnovah ali pa jih le delno sprejema, čeprav ne tako, da bi bili nekateri oblikovni načini, ki jih sprejema, organsko združljivi s temi osnovami. Sprejeti oblikovni načini so največkrat sorodni tistim, ki so značilni za drugi del slovenske lirike; le-ta si prizadeva, da bi se čimbolj približala idejnim novostim

in z njimi vred tudi novim načinom upesnjevanja, kar daje tem poskusom izzivalen ton. Čeprav je Mart Ogen najbližje prvemu delu slovenske lirike, so tudi pri njem opazna znamenja, ki pričajo o postopnem razkrojevanju pomenke funkcije pesniškega jezika. Prav zaradi takšnega nihanja se učinkovitost njegove poezije spreminja ob posameznih pesmih. Odločnejši premik na eno ali drugo stran bo najbrž nujen, čeprav sama mehanična podreditev temu ali onemu literarnemu programu ne zagotavlja umetniške kvalitete.

Marjan Dolgan

Žarko Petan

Slečene misli

Streljajte kozle s slepimi naboji!

Tudi kritika je lahko kičasta.

Od zgoraj smo videti vsi enaki.

Trije Slovenci — kvartet!

Nevarno je, če se lotijo pisanja spominov ljudje s slabim spominom.

Napaka je v tem, da imamo še vedno stari republiški ključ, ključavnice pa smo že zdavnaj zamenjali.

Varčujte s slino, kmalu jo boste potrebovali za pljunke!

Kdo pravi, da pri nas ni likvidnosti? Denar že lep čas teče v iste žepe.

Šest oseb išče avtorja — šest republik išče finanserja.

Z devicami ne bomo zaslužili deviz.

Mistiko smo pognali čez prag, zdaj pa ji postavljamo templje.

Prvi bodo zadnji na vrsti, ko bo treba polagati račune.